
Den Bette Kumpen

Et stykke journalistik af

Kaj Munk

Udgivet i 2015. Teksten må i denne form frit benyttes med angivelse af Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet, som kilde.

Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet.

Indhold

Den Bette Kumpen

4

Den Bette Kumpen

Den Bette Kumpen

Jyllandsposten Søndag d. 4/4 1943

Den Bette Kumpen

Sognepræst Kresten H. Lidegaard, Kragelund, har fra Tid til anden i Jyllandsposten fortalt Minder fra sin Barndom. Nu er disse Erindringsbilleder udsendt i Bogform hos Gyldendal, og her bliver Bogen anmeldt af Sognepræst Kaj Munk

HVAD Pastor Kresten Lidegaard har fornøjet *Jyllandspostens* Læsere ved at fortælle om fra sin Barndom, har Gyldendal sørget for at bringe ud til Boglæserne. Den bette Kumpen er den storartede Titel til den prægtige Skildring om en lille jydsk Bondedrengs Opvækst mellem Dyr og Søkende hos go'e Far og Mor. Lidegaard er Jyde med Je, og naar Rigsdansen ind imellem falder ham for fersk ud, salter han den ved at slaa over i sit kærnejydske Maal. Det mestrer han, Kløren. Lyngen hvisker og Stormen runger og Landet ringer i dette Sprog. Og Menneskene er ganske anderledes lyslevende, fordi man ikke blot faar at vide, hvad de har at sige, men ogsaa hører Maaden, de siger det paa.

Ægte.

Ja, det er Ordet, der falder en ind. Hvor er det en henrivende ægte lille Bog.

Men dernæst er den fuld af Begivenheder. Saadan 13-Aars-Vovehalse, de har jo næsten oplevet ligesaa meget paa deres Vis som Napoleon i hele sit Liv. Hvad giver De mig for, at Knøsen her midt mellem sine Køer var ude for, at selve Djævelen kom farende hen ad Landevejen. Det fik Napoleon vist aldrig at se. Og Hekseafsvidning var vor Helt med til i en Alder af 2 Aar. At Heksen ikke var en Heks, men hans egen Oldemor, gør ikke Sagen mindre vedkommende, og at han selv foretog Ildspaasættelsen, kan jo kun forøge Interessen for ham. Gudskelov slog den fejl. Ellers havde Historien overhovedet ikke været til at berette. Det er Bogens første Kapitel. Og de næste lyder ikke af meget mindre: Den første Gang jeg kyssede en Pige. Da jeg blev ræd for Djævelen. Jeg drak mig fuld. Det lyder spændende, ikke sandt? Den Præst er nok værd at stifte Bekendtskab med.

Den bette Kumpen har været en rigtig Dreng. Det tør man nok kalde ham. Og det har hans Brødre ogsaa været. Det giver en Barndom med Hiv og Sving. Alle de gale Streger, der kan laves, uden at det egentlig gaar galt, er prøbet med stor Grundighed. Et bravt Stykke Mandfolk er der kommet ud af det til sidst. Det skurrer ligefrem, naar Forfatteren et Par Gange bruger et Ungpige-Ord som bedaarende. Det hører ikke hjemme i hans Stil.

Men der fortælles jo ogsaa om andet end Uglspiglstreger og Endefulde. Deri tegnes et - ja, jeg kan gerne sige: velsignet Billede af et dansk Bondehjem. Havde Bogen ikke anden Værdi, vilde man gemme den bare for dens kulturhistoriske Betydning som Hjemstavnsbeskrivelse. Sikke en Verden saadan en Gaard er! Og hvor er Herredømmet i den Verden delt kønt mellem en Far og en Mor! Sikke Typer der kommer ind og gaar ud over Grænserne i det Rige! Og det daglige Liv - hvor er det festligt arbejdsomt, nøjsomt, gudfrygtigt og frit! Mest undrer man sig over den Rolle, Selvforsyningen har spillet. Af og til tror man, at Fortælleren er en Olding. Hvordan kan en Mand i Fyrreerne have oplevet alt det, som vi andre kun kender som Beretninger fra vore Bedsteforældres Ungdomstid? Var Udviklin-

gen i Midtjylland saa langt tilbage for det øvrige Lands? Eller var det den forrige Krig, der midlertidigt igen en Gang skruede Klokken baglæns.

Bogen falder i to helt forskellige Afsnit. Det er man ikke absolut tilfreds med. Da Drengen, dette Livstykke, denne Stump Sprængstof i Menneskeskikkelse er blevet 13 Aar gammel, bliver han pludselig kørt til Skive Sygehus og ligger der i 2 Aar. Det er mandigt og respektværdigt, at Sygdommen næppe nævnes, og ingen Klage lyder over den forfærdende Omkalfatring, en saadan Tilskikkelse maa have betydet i den Guts liv. Hvad der fortælles fra Sygehusopholdet, er interessant nok, men lige som for nyt - uden Sammenhæng med alt det glitrende og sprællende og jublende forud. Man vilde have foretrukket at faa det i en ny Bog og at have erfaret endnu mere om den »bedaaende« Barndom.

- Denne Bog skulde alle friske usnobbete Mennesker i vort Land tage sig til at læse. Den er jo hverken filosofisk eller aristokratisk. Den er ligetil, let at læse, svær at glemme. En lykkelig Hyldest til vort eget danske Bondeland og til de jævne Mennesker, der bor i det. Sikke en Far, der kan stryge sine forpjuskede Drengene over Haaret, naar de vender hjem fra Skoleslagsmaal, og sige til dem: »Det var ret. Hvad der end sker, enten man byder jer Guld eller Ære, Trusler eller Pinsler, skal I aldrig være nogens Trælle eller bøje Knæ for et Menneske under Trællevilkaar«. Dog, det lyder mig lidt akademisk; det er Synd, det ikke er skrevet paa Jydsk. Et andet stolt Træk om den Far: Han er Mand for at irettesætte Sønnen, da denne som Student stryger Cigaretasken af i Underkoppen: »Det strider mod Husordenen i dit Hjem, Kresten«. Og kender man ikke sin egen Mor og I. C. Christensens Mor og alle bondefødte Mænds gode Mødre i disse Ord: »Lille Børn, naar I gaar i jeres lovlige Ærinde og i Jesu Navn, saa behøver I aldrig at være bange for nogen som helst Ting«.

- Der var mange flere Træk, man gerne vilde dvæle ved. Det kønneste synes mig dette fra Kapitlet: Min Barndoms Kirke: Ved Indgangen til Vaabehuset laa der en Runesten, som Drengen faar at vide bærer den Runeindskrift:

Bo

Beder for Bo

Naar Gudstjenesten var forbi, spredtes Menigheden eller stod og snakkede i Smaaklynger. Men der var slet ingen, der tænkte paa Bo. Saa listede Barnet sig alene hen til Runestenen og tænkte paa Bo og forsøgte at efterkomme hans Bøn.—

Pastor Lidegaard gør et Udfald mod Udgravningen af Jellinghøjene: Hvor er de i Grunden blevet ludfattige siden Videnskabens brutale Rumsteri. Nu ligger de der saa fantasi-forladte som Muldvarpeskud, siger han.

Han har fuldkommen Ret. Inspirationer har forladt dem. Det har skaaret ogsaa en anden en i Hjertet, at en saadan Vandalisme blev tilladt. Guldhornene om igen. Det er en Trøst, om end en fattig, at Historieguden sendte Gravkrænkerne tomhændede bort.

Kaj Munk